Col·lecció la Talaia, 33

ELS VERDS DE NADAL

Símbol | Tradició | Celebració

ELS VERDS DE NADAL

Teresa Campos

edicions Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2026

Edicions Sidillà SL
La Bisbal d'Empordà 17100
info@edicionssidilla.cat
www.edicionssidilla.cat

© del text i del disseny:
Teresa Campos, 2026
Il·lustracions: s'indica a la
pàgina corresponent. CC0
© d'aquesta edició: Edicions Sidillà
Maquetació: Judit Pujadó
Correcció: Xavier Cortadellas
Primera edició: novembre 2026

Edicions Sidillà és soci protector
d'Amics de la Bressola

ISBN: 979-13-991416-9-6
Dipòsit legal: GI 1897-2026

Tots els drets reservats. Si voleu
fotocopiar parcialment aquest llibre,
feu-ho legalment contactant amb
CEDRO: 932720445 o
cedrocat@cedro.org

Déu digué: —Que la terra produeixi vegetació, herbes que facin llavor i arbres de tota mena que donin fruit amb la seva llavor, per tota la terra. I va ser així. La terra produí la vegetació, les herbes de tota mena que fan la seva llavor i els arbres de tota mena que donen fruit amb la seva llavor. Déu veié que tot això era bo. Hi hagué un vespre i un matí i fou el tercer dia.

GÈNESI

Els pobles viuen de llegendes
dibuixades per històries inqüestionades. [...]
No hi ha coneixements precisos sobre quan es van fer aquelles promeses col·lectives. Però és igual. Els costums i les tradicions tenen força de llei, com ja indicaven els principis del dret romà.

LLUÍS FOIX

L'home modern, que ja no té temps per aturar-se en les coses inútils, està condemnat a convertir-se en una màquina sense ànima.

NUCCIO ORDINE

CONTINGUT

09 Presentació

11 Herbarium
12 Avet o arbre de nadal *Abies nordmanniana*
18 Rosa de Jericó *Anastatica hierochuntica*
22 Arboç o cirerer d'arboç *Arbutus unedo*
26 Eucaliptus *Eucalyptus globulus*
32 Ponsètia o flor de nadal *Euphorbia pulcherrima*
38 Heura *Hedera helix*
44 Arç groc *Hippophae rhamnoides*
48 Boix grèvol *Ilex aquifolium*
52 Llorer *Laurus nobilis*
58 Molses *Pseudoscleropodium purum*
62 Roure *Quercus pubescens*
66 Romaní *Rosmarinus officinalis*
70 Galzeran o cirerer de Betlem *Ruscus aculeatus*
74 Vesc *Viscum album*

78 Epíleg
81 Bibliografia

PRESENTACIÓ

Arriba Nadal i, continuant la tradició, cases, jardins, carrers i places s'omplen de llum i de verds. Verds, com la molsa, el boix grèvol i el galzeran, que juntament amb els avets, les ponsèties i el vesc, entre d'altres, des de fa molt de temps, hi han estat sempre presents.

I és que aquest paisatge vegetal —tan ampli i divers—, que s'estén des dels verds del sotabosc i dels arbusts fins als arbres, flors i fruits, ha adquirit el protagonisme. Però per què aquests verds i no uns altres?

Hi ha, segurament, moltes respostes imaginables segons des d'on es miri: la botànica, la història, l'antropologia, l'art... i totes són prou interessants per fer-nos-els veure i entendre-ho més.

Però si alguna cosa tenen en comú tots aquests elements que formen el collage nadalenc és el seu origen. Tots són organismes vius, del regne vegetal, que tenen formes orgàniques, que fan olor i que són de color verd. Uns atributs que ens els fan familiars i que, possiblement també, els han convertit en uns símbols que expressen un missatge.

Un missatge que ja va inspirar els nostres avantpassats i que ens parla d'una emoció: de la regeneració de la vida.

Però, més enllà dels símbols, en arribar Nadal, aquests verds ens fan pensar en altres explicacions possibles.

Així, vistes des de la botànica, veiem sovint cada desembre aquestes plantes, resistents als freds i a les glaçades, com uns verds guarnits de flors o de fruits. Cosa que explicaria que, des de temps antics, hagin atret l'atenció de diferents civilitzacions que han optat per servir-se'n en les seves celebracions d'aquest moment de l'any.

D'altra banda, el costum de festejar aquesta època de l'any amb elements vegetals ve de molt lluny! Ja des de l'antigor la humanitat ha celebrat el solstici d'hivern, l'inici de l'any natural, amb rituals festius guarnits de verds per donar la benvinguda al Sol Nou i al renaixement de la Natura.

Després, amb el temps, aquests usos haurien anat transformant-se i haurien anat adquirint sentit a cada moment segons les necessitats, fins que sovint s'han convertit en unes tradicions que avui, en un món intercomunicat, en alguns casos s'han universalitzat.

I és que aquests elements verds, d'estètica natural —coherent i harmònica— preserven la bellesa atemporal. Una bellesa que expressem en les formes, els colors, les textures, les aromes i la diversitat. Una bellesa en la qual res no és sobrer i tot és imprescindible per sobreviure.

Sigui com sigui, és coneixent aquests verds que els anirem redescobrint. Serà traient-los de la quotidianitat i reservant-los un lloc en les celebracions que crearem espais festius per compartir de nou les llegendes de sempre.

Per tot això i per molt més, aquest petit recull de verds, on tots són diferents i on cadascun té alguna cosa a dir. El nostre propòsit és suggerir.

HERBARIUM

Avet o arbre de Nadal

Planta de la família de les Pinàcies

Noms comuns en diferents llengües

Avet, arbre de Nadal (Cat)
Abeto de Navidad (Cast)
Sapin de Noël (Fr)
Christmas fir (Eng)

Arbre gran i molt alt, pot assolir els 60 m; de tronc dret i esvelt, amb branques perpendiculars al tronc que s'escurcen amb l'alçada, fent una capçada cònica. Té una escorça llisa de color gris argentat que s'esquerda amb els anys i fulles perennes, de color verd intens, llustroses i en forma d'agulla roma que s'eleven cap al cel. Durant la floració les inflorescències masculines són de color verd groguenc i les femenines, verdoses. Fa pinyes dretes i allargades de forma cilíndrica que, diferentment dels pins, creixen cap amunt i maduren a l'arbre traspuant resina i alliberant els pinyons.

Originari de les muntanyes del Caucas i Àsia Menor, viu a l'alta muntanya entre 900 i 2.200 metres, en sòls permeables formant boscos ombrívols, coneguts com a avetoses. La seva distribució actual reflecteix els refugis del bosc durant les edats glacials.

Cultivat com a arbre de parcs i jardins, aquesta espècie és molt apreciada com a «avet de Nadal», tant per la seva aroma com per la capacitat de resistència en els interiors dels habitatges. Es desfulla poc. De la seva fusta, tendra i flexible, se'n fan mobles i se'n fabrica paper. Amb la resina, anomenada oli d'avet, es preparen remeis i perfums.

Il·lustració *Abies nordmanniana (Steven) Spach* (Avet de Nadal), J. Wolters, *Rev. Hort. Ser. 4 vol 38*, 1866

Abies nordmanniana (Steven) Spach

Avet o arbre de Nadal

Abies nordmanniana (Steven) Spach

Símbol de pau i eternitat

Com que humans i arbres compartim una llarga història, no és estrany que els arbres ocupin un lloc destacat en moltes mitologies de l'Antiguitat. Des de sempre, l'ésser humà els ha admirat per la força i longevitat, mentre n'agraïa el generós regal de matèria i energia.

D'arbres mítics n'hi ha molts exemples i, d'entre els més rellevants per explicar la tradició de l'arbre de Nadal, els mites del nord d'Europa. Allà on els arbres eren considerats éssers sagrats, trobem que per a la celebració del solstici d'hivern es decorava l'arbre més alt i poderós del bosc amb fruites i elements vegetals per honorar els déus, alhora que se li oferien sacrificis. Aquest arbre, anomenat en norrè (nòrdic antic) Yggdrasil, simbolitzava l'Arbre de l'Univers i representava la connexió entre els nou mons que componien la cosmogonia nòrdica en l'època precristiana.

Aquest arbre va modelar les vides dels habitants del nord com a element cultural, així com les de les generacions que les van seguir, sent qui sap si el bressol de la nostra tradició de guarnir un arbre a l'hivern, coincidint amb la celebració de les festes de Nadal.

De fet, el vell i decoratiu arbre, símbol per excel·lència de les cerimònies nòrdiques i representant de les divinitats procreatives del bosc, és un element nadalenc molt preuat en els països que el van crear i perpetuar. Perquè, ja sigui gran o petit, artificial o natural, guarnit i il·luminat, omple la llar d'alegria la nit de Nadal oferint diferents regals a petits i grans, alguna vegada